

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

De nono precepto diuine legis

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

Vel mala q̄ dicit bona: narrās vel bona praua
 Accusans falso: iurans est testis iniquus.
 Detraitor odio: mendax relator occulti.
 Vel diffamator diuulgās: z manifesta
 Scedula si fiat detractrix: cautio ledens.
 Secretū: ratūq; sigillo: littera clausa
 Proditor z laudans: inducēs ad mala supra
 Illa reportari gaudens: est testis iniquus

De nono precepto diuine legis

Quia per tres gradus ad summū culmen iusticia pro
 cedit. scz factis/dictis/cogitationib;: vt ait Lactātius in. vi. libro
 diuinaz institutionū. c. xij. Ideo lex diuina post p̄cepta q̄ pertinet
 ad dicta z facta subiūgit p̄cepta q̄ ordināt hoīem ad cogitata. Nā
 distant valde leges humane a diuinis: qz lex humana cū sit ab hoīe: intuet so
 lummodo ea q̄ apparēt exterius: ideo iudicat tm̄ facta z dicta. Sed diuina lex
 q̄ est a deo: nō solū exteriora facta vel dicta: sed etiā oīa interiora cordis radici
 tus intuet. Propterea dixit dñs ad Samuelem: vt ptz. j. Regū. xvj. ca. Nec iu
 rta intuitū hoīs ego iudico. Hō em̄ videt ea q̄ parēt: dñs aut̄ intuet cor. Hec
 ibi. Et idcirco Aug dicit: q̄ deus totus oculus est: qz oīa videt. tot⁹ manus ē:
 qz oīa opat. totus pes est: qz vbiq; est. Et Paulus ad Hebre. iij. ca. Inqt. Oīa
 nuda z aperta sunt oculis ei⁹. Signant dicit nuda z apta: qz nihil est ita occul
 tū in re qd̄ dei cognitionē effugiat. Hinc Lactātius in. vi. libro diuinaz insti
 tutionū. ca. xliij. de sic. Nihil p̄dest inclusam hīe conscientiā: si patemur deo.
 Nullus ḡ mendacio: nullus dissimulationi locus est: qz parietib; oculi hoīem
 submouent: dei aut̄ diuinitas nec vscerib; submoueri pōt q̄ min⁹ totū hoīem
 p̄spiciat z noīst. Hec Lactāti⁹. Quia igit lex diuina oīa peccata tā exteriora
 q̄ interiora discernit ac iudicat. Iō in duob; p̄ceptis vltimis phibet pctā cor
 dis scz ꝑcupiscētiā carnis in vxore pximi z ꝑcupiscētiā oculoꝝ i re aliena. Qua
 propter nonū p̄ceptū dicit sic. Nō desiderabis vxorē pximi tui: q̄ s̄ba scribunt
 originalit̄ in li. Exod. xx. ca. Sub q̄ qd̄ p̄cepto cōprehēdunt oīa desideria car
 nalia illicita: sicut sup̄ in. vi. p̄cepto: cū dī. Nō mechaberis. sub noīe mechle in
 cludunt omnia opa carnalia. Sed qz talia desideria carnis multo magis vlt
 dent de se iniusta z illicita de vxore pximi. Iō exp̄sse hoc phibet i isto p̄cepto:
 cū dī. nō desiderab vxorē pximi tui. Sup̄ q̄ p̄cepto mouēt aliq̄ dubia. Et p̄mo
 Cū in hoīe sit duplex ꝑcupiscētia. Vna qd̄ q̄ est act⁹ volūtatis. de q̄ dī Sap.
 vi. c. Lōcupiscētia sapiētē p̄ducat ad regnū p̄petuū. Alia ḡ est ꝑcupiscētia q̄
 est act⁹ sensualitatis: de q̄ dī Jac. iij. Vn̄ bella z lites i vob; nōne ex ꝑcupiscēti
 is q̄ militāt in mēbris vris: Iō q̄rit. Que ꝑcupiscētia istaz duaz phibet in h
 p̄cepto cū dī. nō desiderab vxorē pximi tui Et s̄lt̄ pōt dubitari de ꝑcupiscētia
 decimi p̄cepti qñ dī. nō ꝑcupiscēs rē pximi tui. Huic questiōi rīdet scūs Tho.
 in. ij. q. cxxij. ar. vj. in respōsione ad certū argumentū: vbi dī: q̄ p̄ ista duo p̄
 cepta phibitua ꝑcupiscētie nō intelligit̄ phiberi ꝑcupiscētia sensualitatis: q̄
 fm̄ h̄ p̄mi mot⁹ essent pctā mortalia: v̄pore p̄tra p̄cepta decalogi existētes: qd̄
 est falsum. Sed phibet directe ꝑcupiscētia volūtatis. i. p̄sensus volūtatis qui
 est opus. v̄l in delectationē. Hec Thomas. Ex quo patz respōsio ad questiō
 nem. Scdo cōtingit dubitare Cur in oib; alijs p̄ceptis diuine legis sub pec
 cato operis intelligunt̄ phiberi omnia peccata mali desiderij ipsoꝝ operū. De
 his ḡo duobus p̄ceptis scz non mechaberis: z nō furtū facies: non ita sit: sed
 dan̄ distincta p̄cepta tam operis q̄ cogitationis. Pro respōsione huius du
 f 3

Duplex
 ꝑcupiscē
 tia.

Nota

De nono precepto

Dij notanda est aurea sententia sancti Thome. q̄ in opusculo de decē p̄ceptis dicit: q̄ post peccatū p̄mōrū parentū p̄pter corruptionē humane nature nullus euadit p̄cupiscētia carnīs p̄ter chīm z purissimā v̄ginē. Et quicunq; cōcupiscētia ad est: etiā adest culpa ventralis vel mortal. s. q̄n dñat. S̄o Paul⁹ ad Ro. vj. c. ait. Non ḡ regnet pctm̄ in vestro mortali corpore vt obedientis cōcupiscētijs ei⁹. Et nota hic q̄ nō dicit ap̄ls: nō sit pctm̄ in vestro mortali corpore: sed signant ait nō regnet. s. nō dominet. qz sicut Paul⁹ de seipso dicit ad Ro. vij. ca. Scio em̄ qz nō habitat in me: hoc est in carne mea bonū. Hoc dicit Paul⁹ p̄pter red bellionē carnis ad sp̄m̄ q̄ puenit ex pctō p̄mi parētis/q̄ p̄inet ad fomitē: qz q̄ dū corp⁹ nostrū est mortale/ nō p̄t esse q̄n in corpore n̄ro sit pctm̄. i. fomes peccati. Dicit aut̄ fomes a foueo foues. inde dicit fomentū. i. nutrimentū. Vel d̄z fomes radix. Et sic fomes s̄m Thomā in. l̄ij. pre. q. xxvij. ar. l̄ij. nihil aliud est q̄ inordinata p̄cupiscētia sensibilis appetitus: habitual t̄n: qz actual p̄cupiscētia est mor⁹ pcti. Dicit aut̄ p̄cupiscētia sensualitatis esse inordinata inq̄ntū re pugnat rōnē: qd̄ qdē fit inq̄ntū inclinā ad malū vel d̄fficultatē facti in bono. Et talis fomes inq̄ntū respicit naturā est equalit̄ in oib: sed rōne est intērior in vno q̄ in alio. Et q̄ pater q̄re d̄t Paul⁹: nō habitat in carne mea bonū. Sed ad p̄positū redeūdo q̄n in auctoritate pallegata dicit. Nō ḡ regnet pctm̄

Quid est fomes.

Quōd itel in v̄ro mortali corpore: intellige q̄ pctm̄ d̄z regnare in corpore q̄n p̄mo in corde religit pctm̄ gnar p̄cupiscētia: p̄sentiendo in opus peccati. Ideo Bar. v. ca. d̄z. Quis videt regnare i rit mulierē ad p̄cupiscendū eā tam mecharus est eā in corde suo. Volūtas em̄ apud deū p̄ facto reputat: vt dicit Thomas. Et dicitis pater q̄nta s̄t miseria humane fragilitatis q̄ ex pctō Ade remāst p̄na ad malū z d̄fficultis ad bonū.

Hūanuz gen⁹ post lapsū ade i duplicē miseria cecidit. His d̄ctis respōdeo ad questionē z dico: q̄ q̄nis humanū gen⁹ post lapsū p̄mi parētis incurrit multas calamitates z angustias: signanter t̄n in duplicē cecidit miseria: videlicet in miseria mortis: z in miseria vite. Et idcirco natura humana post pctm̄ Ade ad istas duas p̄cupiscētijs est mirabiliter prona. P̄mo em̄ post pctm̄ cecidit in miseria mortis vel corruptiōis. ideo valde appetit viuere vel saluari in alio p̄ generationē. p̄pter qd̄ valde in p̄cupiscētia luxurie: fornicatiōis v̄ adulteriū: z alioz pctōz carnaliū inclinā natura corrupta Sc̄do qz post pctm̄ cecidit in miseria vite. languoris: infirmitatis: necessitatē z famis. v̄n̄ necesse fuit vt oparet terrā: z h̄iet domū z alta bona p̄palia p̄ sustentationē vite sue. Quapropter ex tali miseria valde inclinā hō in p̄cupiscētia auaricie: furti: rapine: vsure: z h̄mōt. Quia ḡ maxime inclinā hōies ad cōcupiscendū venerea z tēporalia. ideo cōuenient geminat mandatū vis generatiōis ue z nutritiue. Et sic patz respōsio ad questionē. S̄z qz in nono z decimo p̄cepto prohibet p̄cupiscētia carnīs in vxore p̄mi. z cōcupiscētia oculoz in re aliena: n̄n̄ intelligēda est ibi vniuersalit̄ phibita ois p̄cupiscētia male volūtat̄is.

Quare hō inclinat ad tēporalia

Quattuor modis pctm̄ p̄petrat in corde p̄cupiscendo. Et licet intelligat hoc de ois pctō: tamē magis discernit in p̄cupiscētia luxurie. P̄mo ḡ p̄petrat suggestionē p̄ aduersariū. Sc̄do delectatiōē p̄ carnē. Tertio p̄sensu p̄ sp̄m̄ vel p̄ rōnem. Quarto audacia defensionis p̄ elationē z sup̄bia. Et ponit ibidē Gregorius exemplū de lapsu p̄mōz parentū dicens. Illā p̄mi hominis rectitudine antiquus hostis his quattuor lectib; fregit. Nā p̄mo serpens suavit: quia oculus lectat qz carnal̄ sensus ad p̄ba serpētis mox se delectationi subternit. Tertio Adā p̄sentit vt rō. Nā assensuz ip̄e Adā m̄licri p̄bit: qz dū caro i delectationē rapit: et a sua rectitudine sp̄s infirmat̄ inclinā. Quarto audacia defensionis seq̄. v̄n̄ req̄sit? Adā gaudaciā p̄stert̄ culpā noluit: qz sp̄s q̄ peccādo a p̄tā

Quattuor modis pctm̄ p̄petrat in corde p̄cupiscendo. Et licet intelligat hoc de ois pctō: tamē magis discernit in p̄cupiscētia luxurie. P̄mo ḡ p̄petrat suggestionē p̄ aduersariū. Sc̄do delectatiōē p̄ carnē. Tertio p̄sensu p̄ sp̄m̄ vel p̄ rōnem. Quarto audacia defensionis p̄ elationē z sup̄bia. Et ponit ibidē Gregorius exemplū de lapsu p̄mōz parentū dicens. Illā p̄mi hominis rectitudine antiquus hostis his quattuor lectib; fregit. Nā p̄mo serpens suavit: quia oculus lectat qz carnal̄ sensus ad p̄ba serpētis mox se delectationi subternit. Tertio Adā p̄sentit vt rō. Nā assensuz ip̄e Adā m̄licri p̄bit: qz dū caro i delectationē rapit: et a sua rectitudine sp̄s infirmat̄ inclinā. Quarto audacia defensionis seq̄. v̄n̄ req̄sit? Adā gaudaciā p̄stert̄ culpā noluit: qz sp̄s q̄ peccādo a p̄tā

re distingit/zo in ruine sue audacia nequius obduratur. Propterea Adam q
audaciam culpā suam voluit defendere dices. Vultis quā dedisti mihi sociā
dedit mihi de ligno z comedi. Et sic patet q in hoc humano genere quotidie
agitur: quod actū in primo parente nostri generis nō ignorat. Si autē scire ve
lis quorūmodis homo ad carnalia desideria labatur: lege carmina auctoris in q
cogniti que ita sequunt.

Qui cupit alteri^o spōsam: noscat adulter
Affines etiā desiderat: z montales.
Incestū scel^o simul: z cū p̄gine stuprū.
Et cupiēs marē: sodomitaq; bestia bruta.
Et q̄rēs cupit: aut etiā si sit philocaptus.
Qui delectat cogitādo lubrica: vel q̄
Se somno polluit: cauans: vel postea gaudēs.
Et placeat mltis ornat: sic gloriat
Absq; viro p̄rio: cui facit vt sic amet
Vel si ruinā p̄pedat: vel puocādo
Alteri^o spōsam cupiēs morit lubricādo.

De decimo z vltimo p̄cepto diuine legis.

Applicauī sub breuibus iuxta hūilitatis mee tenuissimū
mum sensum nouē p̄cepta diuine legis more illi^o q nō habens spicas
p̄rias colligit in agro alieno: Sic pariter ex florido prato scōp̄ doq
croz fragrātes rosaz manipulos collegi: put nostra sufficit pauperri
ma stili p̄rus. Nūc sup̄est vt decimū p̄ceptū breuē p̄stringam^o. Quod qdē de
scribit in li. Exo. xx. c. sic. Nō cupiēsces rem p̄rimī tul. Sup̄ quo p̄cepto cōtra
git dubitare. Cū em homicidū sit graui^o peccatū q̄ adulteriū vel furtū: ideo
querit: Cur inter p̄cepta legi nō ponit aliquod p̄ceptū phibitūū cupiēscentie
homicidij: sic ponunt p̄cepta phibitūa cōcupiēscentie furti z adulteriū. Nō em
habet in decalogo: Non cōcupiēsces mortem p̄rimī tul: sicut habetur: Non cō
cupiēsces rem p̄rimī tul. Et itez. Nō desiderabis v̄rorem p̄rimī tul. Et ideo si
nō ponit p̄ceptū phibitūum cupiēscentie homicidij qd est grauius peccatum:
videt q̄ incōueniēter ponant p̄cepta phibitūa cupiēscentiaz adulteriū z fur
ti. Pro responsione hui^o questiōis: Nota aurea p̄ba sancti Thome in. ij. q.
cxij. ar. vj. in respōsiōe ad quartū argumētū vbi ita inq̄r. Homicidū fm se nō
est cupiēsibile: qz nō habet de se rationē alicui^o boni. Sed adulteriū habz ra
tionē boni. s. delectabilis. Furtū etiā habet rationē alicuius boni. s. vtilis. Bo
nū autē de se habet rationē cōcupiēsibilis. z ideo fuit specialibz p̄ceptis phib
enda cupiēscentia adulteriū z furti: nō aut cupiēscentia homicidij. Hec Thom.
Et quibz verbis patz responsio questiōis. Sed ad pleniorē intelligētā hui^o
bonoz p̄rimī: Pro respōsiōe nota tres ratiōes q̄s habet sc̄us Tho. in opu
sculo de decē p̄ceptis. Primo diuina lex p̄ueniēter phibet cupiēscentiā oim rerū
p̄rimī: p̄pter ipsius cupiēscentie infīnitatē. Nā cupiditas est infīnabilis habēs
in sequādā turpem infīnitatē adq̄rendi: que est oim detestanda a sapiēte qui
debet intēdere finē aliquē: imo nullus debet incedere p̄yam infīnitā: quia est
detestant. Vbi Iñdo. dicit cupiēscentiā oiz criminū esse materiā. Petr^o autē
rauenas scribit in qdam sermone. Cōcupiēscentiā aurigā malicie: seditiōis ori
ginē z foueā scandaloz. Augustin^o p̄o dicit q cupiēscentia est velut os infēri
oia deuorās. Sūt alij q dicit cupiēscentiā voraginē infīnabile. Paulus etiā

Cupidi
tas habz
qndaz in
fīnitatē.